

NORGES HØYESTERETT

Den 7. august 2020 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med dommerne Bull, Falch og Steinsvik i

HR-2020-1571-U, (sak nr. 20-105441STR-HRET), straffesak, anke over dom:

A (advokat Audun Beckstrøm)

mot

Påtalemyndigheten

truffet slik

B E S L U T N I N G :

- (1) Saken gjelder anke over lovanvendelsen og straffutmålingen i sak om overtredelse av innreiseforbud etter utvisning.
- (2) A, født 00.00.1979, ble 27. januar 2020 satt under tiltale for overtredelse av utlendingsloven § 108 tredje ledd bokstav e, jf. § 71 andre ledd. Grunnlaget var at han ved to anledninger, 13. juni 2019 og 10. januar 2020, hadde reist inn i Norge, til tross for at han ved Utlendingsdirektoratets vedtak 28. februar 2018 var utvist fra riket med innreiseforbud i fem år.
- (3) Glåmdal tingrett avsa 27. februar 2020 dom med slik domsslutning:

«A, født 00.00.1979, frifinnes.»
- (4) Dommen ble avsagt under dissens.
- (5) Påtalemyndigheten anket over bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet, lovanvendelsen og saksbehandlingen. Anken ble henvist til ankeforhandling ved lagmannsrettens beslutning 10. mars 2020.
- (6) Eidsivating lagmannsrett avsa 12. juni 2020 dom med slik domsslutning:
 - «1. A, født 00.00.1979, dømmes for overtredelse av utlendingsloven § 108 tredje ledd bokstav e, jf. § 71 annet ledd til fengsel i 1 – ett – år, jf. straffeloven § 79 bokstav a. Til fradrag kommer 90 – nitti – dager for utholdt varetekt, jf. straffeloven § 83.
 2. Saksomkostninger idømmes ikke.»

- (7) Dommen er avsagt under dissens vedrørende straffutmålingen.
- (8) A har anket til Høyesterett. Anken gjelder lovanvendelsen og straffutmålingen.
- (9) I anken over lovanvendelsen er det anført at nødrettsbestemmelsen i straffeloven § 17 kommer til anvendelse og må lede til frifinnelse. A var nødt til å ta seg inn i Norge for å ta seg av sin gravide kone og deres felles barn.
- (10) Under anken over straffutmålingen er det gjort gjeldende at det er gitt for lite fradrag i straffen sett hen til den spesielle situasjonen A befant seg i da han brøt innreiseforbudet. Det er videre anført at føringene i Prop. 181 L (2012–2013) om normalstraffenivået for brudd på innreiseforbud etter utvisning, er i strid med Grunnloven §§ 88 og 89.
- (11) Det er lagt ned påstand om at anken fremmes.
- (12) *Påtalemyndigheten* har anført at det er klart at siktede ikke handlet i nødrett da han krysset grensen 10. januar 2020.
- (13) Vedrørende straffutmålingen er det anført at formålet med innreisen ikke bør medføre et vesentlig fradrag i straffen. Det at siktede brøt innreiseforbudet to ganger, skal også tillegges vekt i skjerpene retning. Uansett har lagmannsretten tillagt formålet med innreisen vekt i formildende retning. Det er da klart at heller ikke anken over straffutmålingen kan føre frem. Utmålingen er heller ikke grunnlovsstridig.
- (14) Det er lagt ned påstand om at anken nektes fremmet.
- (15) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at A har ankerett til Høyesterett, ettersom han ble frifunnet i tingretten, men domfelt i lagmannsretten. Ankeutvalgets kompetanse følger da av straffeprosessloven § 323 første ledd tredje punktum: Anken kan bare nektes fremmet dersom utvalget enstemmig finner det klart at anken ikke kan føre frem. Nektelsesbeslutningen må i tilfelle begrunnes, jf. § 323 andre ledd andre punktum.

Anken over lovanvendelsen

- (16) A har gjort gjeldende at han handlet i nødrett da han overtrådte innreiseforbudet etter utlendingsloven § 71, og at han derfor skulle vært frifunnet.
- (17) Nødrettsbestemmelsen i straffeloven § 17 lyder slik:
- «En handling som ellers ville være straffbar, er lovlig når
- a) den blir foretatt for å redde liv, helse, eiendom eller en annen interesse fra en fare for skade som ikke kan avverges på annen rimelig måte, og
- b) denne skaderisikoen er langt større enn skaderisikoen ved handlingen.»
- (18) Lagmannsretten fant det klart at A ikke befant seg i en nødrettssituasjon ved de to innreisene til Norge og begrunnet dette slik:
- «Lagmannsretten forstår at innreiseforbudet har satt tiltalte i en krevende situasjon fordi hans kone og sønn bor i Norge. Lagmannsretten viser til bemerkningene under

straffutmålingen. Men lagmannsretten finner det klart at situasjonen til kona og sønnen ikke var slik at det forelå en fare for skade i straffelovens forstand, verken da tiltalte skulle kjøre sønnen og kona, som hadde en brannskade, hjem til Oslo i juni 2019, eller da han reiste til kona og sønnen i januar 2020 da kona hadde et vanskelig svangerskap med mye kvalme og fant det krevende å ha omsorgen for sønnen deres alene. Lagmannsretten er enig med tingrettens mindretall i at det ikke er fremlagt legeerklæring eller annen dokumentasjon som tilsier at situasjonen var alvorlig eller akutt. Det fremgikk av tiltaltes forklaring at han følte seg presset til å reise til Norge, men ikke at han trodde at det forelå en så alvorlig situasjon som nødrettsbestemmelsen krever.

I begge situasjonene forelå det dessuten handlingsalternativer. Kona har bodd i Norge siden 1999, hun har foreldre og seks søsken som er bosatt i Oslo, og hun forklarte også at det velfungerende helsevesenet i Norge var en av årsakene til at hun ønsket å føde i Oslo før hun skulle flytte til mannen i X. Det var derfor mulig for kona å skaffe seg hjelp i Norge. Kona har oppholdstillatelse i X og har tidligere bodd der sammen med tiltalte en periode. Ekteparet hadde selv valgt en ordning der de skulle bo i hvert sitt land frem til barnets fødsel. Det var mulig for familien å bo samlet i X, eventuelt at sønnen kunne bo hos faren i X.

Lagmannsretten finner det bevist at tiltalte ikke var i en nødrettssituasjon, og at han heller ikke oppfattet det slik. Ingen av forholdene i tiltalen er lovlige etter straffeloven § 17.»

- (19) Ankeutvalget kan ikke se at lagmannsrettens lovanvendelse er uriktig. Lagmannsretten har korrekt tatt utgangspunkt i at det for frifinnelse på grunnlag av nødrett må foreligge fare for skade i straffelovens forstand. Ved den konkrete vurderingen fant lagmannsretten det klart at det ikke forelå fare for skade ved de to innreisene siktede foretok, og at han derfor ikke befant seg i en nødrettssituasjon. Lagmannsretten fant det også bevist at han heller ikke oppfattet det slik. Lagmannsrettens begrunnelse etterlater etter ankeutvalgets syn ikke tvil om at dette vilkåret i nødrettsbestemmelsen er korrekt anvendt.
- (20) Lagmannsretten har videre vurdert vilkåret om at faren for skade «ikke kan avverges på annen rimelig måte», og konkluderte med at siktede ved begge innreisene til Norge hadde handlingsalternativer. Etter ankeutvalgets syn er det heller ikke tvil om at lagmannsrettens lovanvendelse for så vidt gjelder dette vilkåret for nødrett, er korrekt.
- (21) Ankeutvalget finner det på denne bakgrunn klart at anken over lovanvendelsen ikke vil føre frem, og at den bør nektes fremmet.

Anken over straffutmålingen

- (22) Anken over straffutmålingen kan bare føre frem hvis det er et åpenbart misforhold mellom den utmålte straffen og den straffbare handlingen, jf. straffeprosessloven § 344 og blant annet HR-2016-1151-U avsnitt 17 og HR-2016-1803-A avsnitt 18–19.
- (23) Forsvareren har anført at den spesielle situasjonen siktede befant seg i, ikke er tilstrekkelig vektlagt ved straffutmålingen, og at straffen har blitt for streng.
- (24) Det følger av avgjørelsen i HR-2019-2044 avsnitt 35, som lagmannsretten har vist til, at det i utgangspunktet ikke er formildende at siktede hadde et aktverdig formål med innreisen, men at dette ikke gjelder helt unntaksfritt. Til tross for dette utgangspunktet har lagmannsretten vektlagt formålet med innreisen i formildende retning, og på denne bakgrunn fastsatt samlet

straff for to brudd på innreiseforbudet til fengsel i ett år. Dette er i forarbeidene angitt som normalstraffenivået for førstegangsovertredelse. Situasjonen siktede befant seg i, er etter ankeutvalgets syn tilstrekkelig vektlagt, og utvalget finner det klart at anken over straffutmålingen ikke vil føre frem.

- (25) I tilknytning til anken over straffutmålingen er det også gjort gjeldende at føringene i lovforarbeidene om normalstraffenivået for brudd på innreiseforbud etter utvisning i Prop. 181 L (2012–2013), er grunnlovsstridige.
- (26) Utlendingsloven § 108 tredje ledd ble endret ved lov 10. januar 2014. Strafferammen ble da hevet fra bot eller fengsel inntil seks måneder til bot eller fengsel inntil to år. I forarbeidene til lovendringen ble det fra departementet gitt anvisning på et vesentlig høyere normalstraffenivå enn tidligere. Høyesterett vurderte føringene i de nevnte forarbeidene i avgjørelsen i Rt-2015-51 avsnitt 16, der førstvoterende uttaler:

«Jeg må etter dette konstatere at lovgiveren på dette rettsområdet har valgt å gi uvanlig detaljerte anvisninger for straffutmålingen. Det heter riktignok på side 5 i proposisjonen at forslaget ikke er ‘ment å rokke ved domstolenes frihet til å fastsette den straff i den enkelte sak som de til enhver tid finner riktig’ og på side 19 tilføyes at det ikke er meningen ‘å gjøre straffutmålingen statisk eller skjematisk’. Men begge steder tilføyes umiddelbart at et tungtveiende straffutmålingsmoment nettopp vil være ‘lovgivers klart uttrykte og begrunnede uttalelser om hvor normalstraffenivået bør ligge’. Etter mitt syn må forarbeidene forstås slik at rommet for dommerskjønn skal være markert mindre enn det som ellers har vært vanlig.»

- (27) Ankeutvalget finner det klart at lagmannsrettens vektlegging av de aktuelle forarbeidsuttalelsene ikke bryter Grunnlovens bestemmelser om domstolenes uavhengighet og prøvingsrett. Også på dette punkt er det derfor klart at anken ikke vil føre frem.
- (28) Høyesteretts ankeutvalg finner det på denne bakgrunn enstemmig klart at anken ikke vil føre frem, jf. straffeprosessloven § 323 første ledd tredje punktum. Ettersom ankeutvalget enstemmig også finner at anken ikke gjelder spørsmål som har betydning utenfor den foreliggende sak, eller det av andre grunner er særlig viktig å få saken prøvd i Høyesterett, gis det ikke samtykke til ankebehandling, jf. § 323 første ledd andre punktum.

S L U T N I N G

Anken nektes fremmet.

Ingvald Falch
(sign.)

Henrik Bull
(sign.)

Kine Steinsvik
(sign.)